כב: בראשונה פרק שני יומא

עין משפט נר מצוה

ד) א מיי' פ"ז מהל' תמידין ומוספין הלכה ד:
ב) [מיי' פ"ז מהל' תלמוד תורה הל' יג טור יו"ד ס"ס רמ"ו סי"ע ס"ד סימן רמב סעיף טו]:

רבינו חננאל

דאמונה אומר להם הצביעו. הוא הוציאו אצבעותיכם לעניין. פירי אחר שפרטיאין כ' אחד ואחד מקצת כ' אצבעותיו פתוחות והשאר ר' אצוות. פי' קפיצות וכוללן דאמונה לחשבון. ומקיפין כ' יין (ב)כוליאר ונוטל כ' נגפתו של אחד מהן ויודעין שאמנו הפיס מתחיל. היה אומר להן הוציאו כל אחד ואחד אצבעו כדי לעבור דיינין על אצבעות. מכלל שהוסם אסור למנות כו' ר' יצחק דאמר אסור לימנות את ישראל אפי' לדבר מצוה. אמר ויפקדם בבזק. אלא כ' זכא וישמע שאול את העם ר' יפקדם בטלאים. כלומר, כל אז נותן לו שלה ומנה דטלאים וידע מספר בני ישראל. והללו הטלאים משל שאול. כל המונה ישראל ע' בר בשני לאיין שנאמר לא יכ' ולא יספר. והני מילי בזמן שישראל עושין רצון דמקום. ואם לאו נספרים אמר והיה מספר בני ישראל. מכלל שיש מספר בם. רבי אומר לא קשיא בי' שמים והיה מספר בני ישראל, כידי אדם לא ימד ולא יספר. וירב בנחל על עסקי נחל. כלומר כבדה עליו גזירת שמים והיה אומר אם נמצא חלל במחנה מוראין עגלה ערופה. כל הנפשות הללו שהרגנו על אות כמה שצריכין להקריב כדי להתכפר, לכן השאיר מיושב הבהמה. יצתה בת קול ואמרה לו אל תהי צדיק הרבה. ובשעה שאמר שאול לדואג סוב ופגע בכהנים והמתה וגו', יצתה בר קול ואמרה לו אל תרשע הרבה. אמר רב הונא כביה לא חלי ולא מרגיש גבי' דמריה סייעיה שאול באחת כו'. כלומר שאול כי' שעבר מעשה דאגג נענש ואמר הקב"ה נחמתי כי המלכתי את שאול. ואע"פ שהיג נוב עיר הכהנים אחרי כן מקודם זה כבר כתיב נדהתי. דוד עבר בשתים, בנעשה דאוריה, דכתיב, ואיש הרגת בחרב בני עמון. ובעשה(ו) דתמר ולא נענש עליהן (מגופו) [בגופן], מפני שהיא חן בעיני אלהים. אבל מעשה דבת שבע נענש בגיפו שנצטרע ר' חדשים, רב שמואל דאמר לא קבל דוד לשון הרע, ובשביל כך נצטרע ומתו גם מבניו אמנון תמר ואבשלום. ולרב דאמר קיבל דוד לשון הרע איפרע מיניה, דאמר רב יהודה אמר רב (רב) בשעה שאמר דוד למפיבושת אתה [ו]ציבא תחלקו את השדה, יצתה בה קול ואמרה לו רחבעם וירבעם יחלקו את המלכות.

חטאו קטנים מה חטאו יצאה בת קול ואמרה לו [7]אל תהי צדיק הרבה ובשעה שאמר לו שאול לדואג [8]סוב אתה ופגע בכהנים יצאה בת קול ואמרה לו [9]אל תרשע הרבה אמר רב הונא [10]כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סייעיה שאול באחת ועלתה לו דוד בשתים ולא עלתה לו שאול באחת מאי היא מעשה דאגג והא איכא מעשה דנוב עיר הכהנים אמעשה דאגג כתיב [10]נחמתי כי המלכתי את שאול למלך דוד בשתים מאי נינהו דאוריה ודהסתה והא איכא נמי מעשה דבת שבע התם אפרעו מיניה דכתיב [11]ואת הכבשה ישלם ארבעתים ילד אמנון תמר ואבשלום התם נמי אפרעו מיניה דכתיב [12]ויתן ה' דבר [13](בעם מן הבוקר) ועד עת מועד [13] התם לא אפרעו מגופיה התם נמי לא אפרעו מגופיה לאי אפרעו מגופיה [13]דאמר רב יהודה אמר רב ששה חדשים נצטרע דוד ופרשו הימנו סנהדרין ונסתלקה הימנו שכינה דכתיב [13]ישובו לי יראיך ויודעי עדותיך וכתיב [14]השיבה לי ששון ישעך והא אמר רב קבל דוד לה"ר כשמואל דאמר לא קבל דוד לה"ר ולרב נמי דאמר קבל דוד לה"ר הא איפרעו מיניה [7]דאמר רב יהודה אמר רב בשעה שאמר לו דוד למפיבושת [15]אמרתי אתה וציבא תחלקו את השדה יצאה בת קול ואמרה לו רחבעם וירבעם יחלקו את המלכות [16]בן שנה שאול במלכו [6]אמר רב הונא כבן שנה שלא טעם טעם חטא מתקיף לה רב נחמן בר יצחק ואימא כבן שנה שמלוכלך בטיט ובצואה [17]אחויאו ליה לרב נחמן סיוטא בחלמיה אמר נעניתי לכם עצמות שאול בן קיש הדר חזא סיוטא בחלמיה אמר נעניתי לכם עצמות שאול בן קיש מלך ישראל אמר רב יהודה אמר שמואל מפני מה לא נמשכה מלכות בית שאול מפני שלא היה בו שום דופי דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק אין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו שאם תזוח דעתו עליו אומרין לו חזור לאחוריך אמר רב יהודה אמר רב שמואל מפני מה נענש שאול מפני שמחל על כבודו שנאמר [17]ובני בליעל אמרו מה יושיענו זה ויבזוהו ולא הביאו לו מנחה ויהי כמחריש וכתיב [18]ויעל נחש העמוני ויחן על יבש גלעד וגו' [6]ואמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק כל [2]תלמיד חכם שאינו

התם איפרעו איפרעו מיניה. תימה מנא לן דלא הוה אומו פירעון נמי בשביל אוריה יש לומר מדלא כתיב אלא ואת הכבשה ישלם ועוד דכתיב ארבעתים דהיינו עבירה אחת דהיינו גילוי עריות דאי אתרוייהו גילוי עריות דכת שבע ואשפיכות דמים דאוריה נענש בילד אמנון ותמר ואבשלום אם כן לא שילם ארבעתים: **ששה חדשים נצטרע דוד וכו'.** תימה לי א"כ שילם יותר מארבעתים ועוד דילמא מאי דנצטרע היינו בשביל מעשה דאוריה אי נמי אם נצטרע בשביל כת שבע נימא דחד מאינך דילד אמנון ותמר ואבשלום בשביל אוריה ומנלן דלא נענש בשביל אוריה וי"ל מדכתיב ואותו הרגת בחרב בני עמון ודרשינן בפרק ג' דקידושין (דף מג.) מה חרב בני עמון אי אתה נענש עליו אף אוריה אתמי אי אתה נענש עליו ומה שהקשיתי א"כ הוה ליה עפי מארבעתים דילמא דאמנון ותמר ומה בחד חטיא נצטרע בחד חטיא להו דלא דמו לאמריני דילד ואמנון ואבשלום שמתו אבל דתמר לא הוה מיתה ועוד דכת יפת תואר היתה ומה שנצטרע ששה חדשים כיון שנתרפא לא הוה שקול כי הגך להכי איכא למימר דהגך תרתי חד חטיא להו: **והאמר** רב קיבל דוד לשון הרע. הא דלא פריך נמי מהא דחטא שאמר שיחה על מפלגתו של שאול כדאיתא פרק אלו מגלחין (מו"ק דף טז:) שגיון לדוד אשר שר לה' על דברי כוש בן ימיני וי"ל הכא כשגגה חטיא ליה דכתיב שגיון לדוד לפי שאין אדם נתפס על צערו שהיה שאול רודפו:

שמיס

מפורת הש"ס

ג) [לא תדוני בזקן], ב) גיר' ע"י רב נחמן שמתמן, ג) גירסת ע"י רב אסי אמר ל"ק, ד) גיר' ע"י ר' מניגא כר אידי מ"ש, ה) שבת יט., ו) כ"ק כ:, ז) [נ"ל כיסראל מהבקר], ח) גי' ע"י הכא דיפקדם מגופיה דאמר ר"י אמר רב יוסי, ט) סנהדרין קז., י) שבת נו:, כ) בע"י חזא רבי נחמן, ל) בע"י אמר רבי מפיס ר"ש בן יוחאי,

גליון הש"ם

גמ' א"ר חמא בבן שנה. עי' יומא' ל"ג דבטרים: שם ואר"י ששום ר"ש בן יהוצדק. עיין כ"מ פ"ז הלכה י"ג מהל' מ"ת:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומתיב ויעל כו' תני אם כאמר' כו' תיבת אם נמחק:

מוסף רש"י

דמיבזק. [שון כיתות (שובבין קד:).]

תוס' ישנים

ויפקדם בטלאים. שם מקום הוא לפי הפשט: שאול בחחת ועלתה בידו מאי היא מעשה דאגג. קשה לרבי בשאול נמי איכא שתים שמתחילה קודם מעשה של אגג כבר ניחם הקב"ה כשהקב"ה השלה קודם שבא שמואל (אז) אמר לו נקם ה' אים מלכנו וגו' (שמואל א יג) והוא היה ליה לאיתויי ואומר רבי אלו לא הפסיד המלוכה לעמדי אחי לא היה כדאת הקב"ה להעבירה אלא ממנו ולא מבני אבל מעשה דאגג ניחם אפילו מבני: ששה חדשים נצטרע דוד. משום מעשה דבת שבע קאמר דהשיבה לי ששון ישעך כתב בתהלים ל"א כאשר בא אל בת שבע ובירושלים היה. וקשה לר' דיקמיע בחלק (דף קז.) ששה חדשים נצטרע דוד דכתיב (מ"א ב) תרכנים שנה אלף בחברון מלך שבע שנים ושלשים שנה ובקרא אחרינא בחברון מלך שבע שנים וששה חדשים בתחילת ד"ה [דה"א ג] כשמואל כמו של דוד ואותם ששה חדשים יתרים שאיסר הפסוק בתקום אחר נצטרע משמע שהיו בחברון ר"ל דודאי אותה נרעת היתה בירושלים ומה שנעלם מאחד מן הפסוקים אותם ששה חדשים בחברון היינו להודיע שהיו ששה חדשים שלא היה בתלמודו לפי שאותם ששה חדשים יתרים על החשבון של שנים היה בחברון נוח לו לדלגם יותר מלכתוב שמלך בירושלים ל"ב שנה ואחי כך מיד ר"ל אלחנן אבל מספקא ליה אם אלף דיד מ' שנה שלימים ואותם ו' חדשים היו יתרים על המ' אי כדי חדשים

חטיא מן החטאן ל"ש שנה ואחי חטיא דנצטרע שנה במקום אחר כי אינו רוצה למנות מקוטעות: **לדברי** האומר קבל הא איפרעו מיניה כו'. תימה הא לא איפרעו מגופיה כמו מעשה דבת שבע דלעיל וא"כ הוה ליה למיתסר דוד בשלש ואותר ד"ר יוסף דלא מהדר לאוקמי רב הונא כרב אלא דמפיס למילתיה דלרב נמי נפרע ממנו ולשון הסוגיא משמע כן דהא מבר שנים כשמואל דאמר לא קבל ומתר הכי קאמר ולרב כו' ושוי ר"ל דהפסד המלכות מזרעו שיך נמי לגופיה אבל ולד ואמנון לא קרי מגופיה וטעמא דהפסד מלכות שיך לגופיה יותר: **ולדברי** האומר קבל כו'. הקשה ה"ר אלחנן דמכל מקום לא איתקמא כרב כשבת פרק נתה בהתה (דף ט.) כי מעיינת ביה בדוד לא משכחת ביה רק בחוריה החתי והכי קאמר דוד כשתים ועוד קשה לרבי ובא בלעגא דקרא כתיב (מלכים ג טו) ולא סר מכל אשר ציוה ה' רק בחוריה החתי והאיכא מעשה דבשבע דמתי דקאמר קבל דוד

לשון הרע לא קשיא מדי מקרא שאינו תוסבה כל כך עבירה כיון דבנרים הנזכרים חזא ביה ולא"ש שקר היה שונג היה ולא"ש שעונג היה שהיה דורש קל ותומר דלעיל: **כבן** שנה שמלוכלך בטיט ובצואה. ותימה מה היה סיגר רב נחמן ונראה שהיה ר"ל שהיה כ"כ עניו שלא היה מקפיד על כבודו דכתיב (תהלים קלא) אם לא שויתי ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי ושיטת הזקן היינו שלא דיבר לשון נקיה כלפי שאול. רב אר"י:

מבחריש וכתיב ויעל נחש העמוני וגו'. א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי כל תלמיד חכם

ח) ל"ש מאי חטא דוד כמעשה דתמר ואחלי דטעה"ה ול"ל דהכתה ומתי דאיתה כגמ'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com